Demníky z Rakky:

Útek z „islamského státu"

Samer

absynt

denníky z Rakky:

útek z „islamského štátu"

Samer

Ilustrácie: Scott Coello
Preklad: Peter Leponi

absynt

الطغاة يجلبون الغزاة

ابن خلدون

„S tyranmi prichádzajú okupanti.“

Ibn Chaldún, arabský historik, 14. storočie

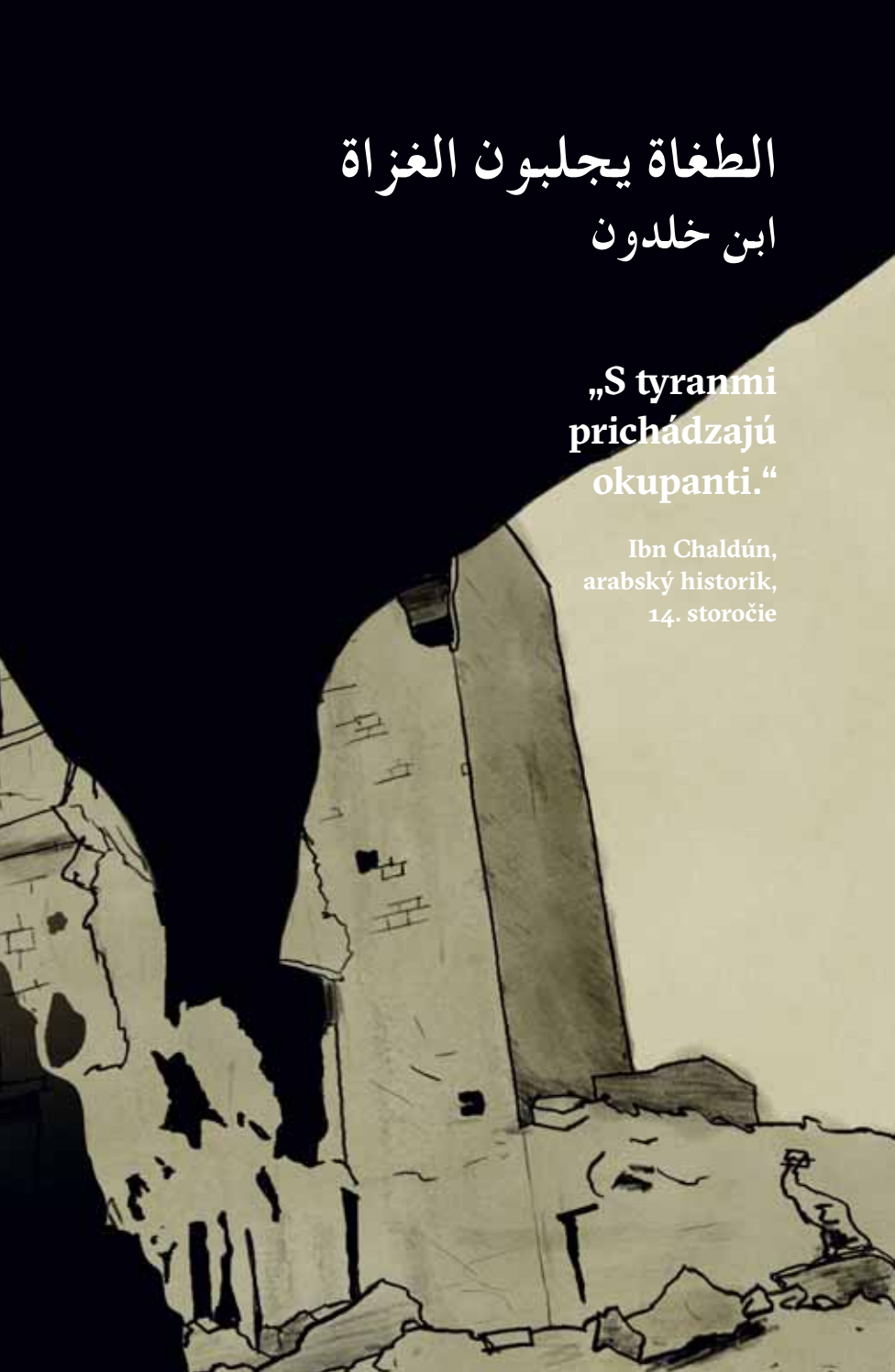

Copyright © Samer 2017
Illustrations © Scott Coello 2017
All rights reserved.
ISBN 978-80-89876-23-5

Na územiach Sýrie a Iraku kontrolovaných takzvaným Islamským štátom (IS)[1] hrozí za rozhovor so západnými novinármi trest smrti sťatím. Tento fakt ešte viac umocňuje nielen odvahu, ale aj odhodlaný postoj proti IS, ktorý prejavil náš odvážny zapisovateľ.

V čase, keď Samer (nie je to jeho pravé meno) začal písať svoj denník, žil vo východosýrskom meste Rakka. Je to hlavné mesto samozvaného kalifátu IS a jedno z najizolovanejších miest na celom svete. Bojovníci Daeša tu pozorne sledujú internetové kaviarne a odpočúvajú mobilné telefóny. Pre zahraničných novinárov je takmer nemožné dostať sa sem, miestni zas majú zakázané toto územie opustiť. Tých, čo sa o to pokúsili, okamžite popravili. Trvalo niekoľko mesiacov a mnoho nervóznych a častokrát prerušených rozhovorov, kým sa nám konečne podarilo kontaktovať skupinu aktivistov, ktorí vystupovali pod menom Al-Sharqiya 24. Pomaly sme si budovali vzájomnú dôveru a jeden z nich napokon súhlasil, že si o živote s IS bude písať osobný denník. To, čo nasledovalo, bol neobyčajný a mrazivý pohľad na to, ako krutosť a nespravodlivosť IS prenikala do každého aspektu života v tomto neslávnom hlavnom meste.

Kvôli Samerovej ochrane bol jeho text zakódovaný, následne ho poslali do tretej krajiny a až potom sa dostal do rúk ľudí z BBC. Z rovnakého dôvodu boli zmenené mená a aj niektoré ďalšie detaily.

Dostať jeho denníky z Rakky bola hrôzostrašná skúsenosť. S autorom a jeho skupinou sme sa niekedy nevedeli skontaktovať celé dni. V takých chvíľach sme mysleli hlavne na to, či ich náhodou nezajali. Bol to strašný pocit. Raz sme zachytili správu, že sťali dvoch aktivistov, ktorým sa podarilo dostať cez hranice do Turecka. Báli sme sa, že jedným z nich by mohol byť Samer. Našťastie sa nám podarilo hneď ďalší deň skontaktovať.

1 V knihe sa používa aj názov Daeš.

Väčšina reportáží sa zameriavala skôr na vojenskú a politickú stránku konfliktu, než na každodennú realitu ľudí žijúcich na území Sýrie. Ľudia žijúci ďaleko od konfliktu si nedokážu predstaviť každodenné utrpenie tunajších obyvateľov. Z tohto uhla pohľadu je pre nás ťažké vcítiť sa do ich situácie, napriek tomu, že v konečnom dôsledku majú podobné sny i túžby ako my. Zápisky nášho kronikára umožňujú preklenúť túto priepasť neobyčajným spôsobom.

Uvažoval som, prečo sa niekto ako Samer rozhodne prehovoriť, aj keď vie, že riskuje nielen svoj život, ale aj životy svojich najbližších. Odpoveď môžeme nájsť v jeho denníkoch. Po tom, ako videl svojich priateľov a príbuzných zmasakrovaných, vlastný život zničený a prostredie, v ktorom vyrastal a žil, spustošené, pochopil jednu vec – jediný spôsob, ako proti tomu všetkému bojovať, je povedať celému svetu, čo sa deje v jeho milovanom meste.

Samerove odvážne slová ma hlboko zasiahli. Napriek tomu, že nás delí niekoľko tisíc míľ, mám pocit, že jeho rodina sa stala mojou rodinou, jeho priatelia mojimi priateľmi a jeho desivý svet je teraz aj mojím svetom.

Mike Thomson
Zahraničný korešpondent BBC
august 2016

Mediálni aktivisti sú tŕňom v oku všetkých tyranov vládnucich v dnešnej Sýrii. Assadov režim, štyridsať rokov utláčajúci všetkých Sýrčanov, dovolil, aby sa v krajine usadili votrelci z Daeša, ktorí začali vládnuť rovnakou tyranskou rukou. Nečudo, že vládny režim zatýkal a mučil mediálnych aktivistov. Daeš tiež venuje prenasledovaniu aktivistov dostatok času i mužov, ktorí prichádzajú vždy s novými a krutejšími spôsobmi vraždenia.

Kým vládny režim zvykol fyzicky obkľúčiť mesto, Daeš izoluje ľudí od vonkajšieho sveta prerušením všetkých komunikačných prostriedkov. Obmedzený telefónny signál, sledovanie internetových kaviarní, žiadne 3G, údajné odpočúvanie telefónov, nulový prístup k tlači a teraz Daeš ničí už aj satelitné prijímače. Bránia tomu, aby mali ľudia prístup k iným informáciám, než k tým, ktoré sami uznajú za vhodné. Majú pod kontrolou celý mediálny priestor a len vďaka odvážnym mediálnym aktivistom prenikajú do sveta správy o tom, čo sa tu v skutočnosti deje. Je ich však veľmi málo. Ak by sa podarilo prelomiť komunikačnú blokádu, ľudia z územia okupovaného Daešom by sa mohli spojiť priamo s vonkajším svetom a naopak. Mohli by poskytnúť novinárom alternatívny príbeh efektívnosť propagandy Islamského štátu.

Túto knihu venujeme všetkým mediálnym aktivistom v Sýrii. Na pamiatku našim priateľom, ktorých zavraždili, lebo sa snažili odhaliť tyraniu. Boh vás ochraňuj. A nám ostatným, ktorí pokračujeme vo svojej práci, nech sa nám v nej darí bezpečne napredovať.

Iba vytrvalosťou dokážeme dosiahnuť naše revolučné ciele, ktoré sme prevolávali na uliciach v roku 2011: „Sloboda, úcta, spravodlivosť!“

Al-Sharqiya 24
august 2016

Som jeden z mnohých, ktorí trpeli pod jarmom sýrskej vlády a jej potomka menom Daeš.

Samer

6. marca 2013

Raz ráno nás zobudila streľba a explózie. Bože môj, pomyslel som si, čo sa to deje? Vypukla snáď konečne revolúcia? Vzápätí sa ozvalo zúrivé búchanie na bránu a krik pred naším domom. Keď otec otvoril dvere, dovnútra vbehol náš sused. Chytil otca za rameno a kričal: „Dokázali to! Dokázali to! Rebeli sú v meste... Obsadili ho!"

Otec sa ho neveriacky spýtal, či žartuje, no sused trval na tom, že polícia aj armáda sú preč. Niektorých zabili, no väčšina z nich ušla z mesta.

Nemohol som uveriť vlastným ušiam. Vybehol som von. Ulice boli plné áut, na ktorých viali vlajky Slobodnej sýrskej armády. Jedno z nich zastalo priamo predo mnou. Vyklonil sa z neho muž a povedal mi, aby som sa nebál. Prišli nás oslobodiť od tyranie a korupcie. „Sme vaši bratia," dodal.

Spýtal som sa ho, či sa budem môcť vrátiť na univerzitu. Odpovedal, že áno, všetko bude v poriadku, ale najprv sa musíme zbaviť tyranov.

Točila sa mi hlava, pripadalo mi to neuveriteľné. Už o niekoľko hodín však bolo všetko jasnejšie. Slobodná sýrska armáda, Ahram al-Sham a Front al-Nusra ovládli mesto.

Večer som sa stretol s priateľmi. Bol som veľmi vzrušený. Zvažovali sme, čo robiť. Zhodli sme sa na tom, že musíme podporiť Slobodnú sýrsku armádu – boli to predsa Sýrčania ako my a zdieľali rovnaké ciele. Neboli sme si však celkom istí, čo si myslieť o Daeši a Fronte al-Nusra. Pravdou bolo, že pomohli oslobodiť mesto, no nemali sme z nich dobrý pocit.

*

Nikdy nezabudnem na ten moment, keď sa Daeš prvýkrát objavil na našej ulici. Opozičné sily najprv obkľúčili protivníkov vo vládnych budovách a v meste zavládol optimizmus. Neskôr sa však všetko zmenilo. Slobodná sýrska armáda začala slabnúť. Zamestnávali ju boje na iných miestach a počet ich jednotiek v okolí Rakky klesal. Okrem toho museli čeliť pravidelným leteckým útokom zo strany vládneho režimu. Vojská Daeša to využili, prelomili obliehanie SSA[2] a rýchlo ovládli bezbranné mesto.

Využili našu zmätenosť i nedostatok informácií a začali presviedčať ľudí, aby sa k nim pridali. Snažili sa nás omámiť peknými rečami, sľubovali nám celý svet. Neveril som tomu.

Medzi príslušníkmi Daeša som rozoznal dva typy. Tí, čo naozaj verili, že nás prišli zachrániť, sa v meste objavili ako prví. Neskôr boli omnoho agresívnejší ako na začiatku.

Prvýkrát som v uliciach videl Hisbu, náboženskú políciu Daeša. Kričali na ženu, ktorá sa snažila odtiahnuť malé

2 Slobodná sýrska armáda (angl. Free Syrian Army), opozičné, resp. rebelské vojenské oddiely, ktoré povstali proti režimu Baššára Assada (pozn. prekl.)

dievčatko z cesty na chodník. Matka bola oblečená podľa miestnych zvykov a pôsobila slušným dojmom. Mala na sebe habaju[3] a hidžáb[4], no i tak jej surovo nadávali a útočili na jej česť, pretože tvár nemala zahalenú závojom. Používali výrazy, ktoré by si nikto z nás nedovolil vysloviť nahlas. Ako sa môžu títo ľudia pokladať za veriacich? Nerozumel som tomu.

Na mladej žene bolo vidieť, že má strach a snažila sa pred nimi uniknúť. Incident pritiahol pozornosť ľudí na ulici a o chvíľu už okolo postávala skupinka ľudí. Všetci sme boli šokovaní z toho, čo sme videli, no nikto z nás sa neodvážil prehovoriť. Napokon sa ozval Abu-Saeed. Pred desiatimi rokmi odišiel do dôchodku a odvtedy bol muezínom[5] v miestnej mešite. Ľudia v celom meste poznali jeho hlas z reproduktorov a ak sme ho niekedy nepočuli, hneď sme rozmýšľali, čo sa mohlo stať. Začal kričať a pýtať sa ich, či toto je to sväté poslanie, ktoré sa snažia šíriť. „Prisahám," zvolal, „nemáte s islamom nič spoločné!" Medzi ľuďmi bol populárny a čoskoro sa okolo neho začali zhromažďovať ďalší. Cítili sme sa odvážnejšie. Stáli sme za naším muezínom otvorene vystupujúcim voči cudzincom, ktorí sa tu znenazdajky objavili. Abu-Saeed sa napokon rozčúlil až tak, že dostal srdcový záchvat a museli ho odviezť do nemocnice. Ostatní začali postupovať dopredu a o chvíľku hliadku Daeša obkľúčili. Z obavy, čo by mohlo nasledovať, sa radšej rýchlo pretlačili pomedzi ľudí a utiekli.

„Odkiaľ sa tu vzali?" spýtal sa niektorý z okolostojacich. Nikto nebol z ich prítomnosti nadšený a zhodli sme sa na tom, že ich tu nechceme. Muž predo mnou nás vyzval, aby

3 Voľné šaty zahaľujúce celé telo.
4 Tradičná šatka zakrývajúca hlavu a krk.
5 Služobník v mešite, ktorý zvoláva moslimov k modlitbe

sme s tými rečami prestali. Varoval nás, že Daeš má teraz všade špicľov. „Nepočuli ste, čo sa stalo minulú noc?“ spýtal sa. „Na námestí Naeem popravili chlapíka, ktorý na nich nadával.“

Nevenovali sme mu pozornosť, keď sa mi zrazu spoza chrbta ozval smutný hlas: „Títo nás vrátia späť do stredoveku.“

Rozmýšľal som, s čím príde Daeš nabudúce. Najprv ovládnu mesto a vzápätí už presadzujú šaríu a poučujú ľudí, ako sa majú správne obliekať. Čo si vymyslia zajtra?

Daeš sa začal mstiť každému, kto sa mu odvážil postaviť do cesty. Prenasledovali účastníkov revolúcie, známych aktivistov a rovnako aj všetkých, ktorí ich podporovali. Obvinili ich z odpadlíctva od viery, no bola to iba zámienka na to, aby ich mohli popraviť. Každý deň na námestí zhromaždili dav ľudí a pripravili ďalšie dejstvo svojho zvráteného divadla. Niektoré z týchto popráv vykonali uprostred kruhových objazdov na frekventovaných cestách. Všetkým ľuďom chceli ukázať, čo ich čaká, ak im budú odporovať.

Nemohol som uveriť tomu, čo sa deje. Ich arogancia rástla každým dňom a mesto zvierali čoraz silnejšie. Nebola žiadna možnosť ako ich zastaviť a zbaviť kontroly. Od zajatých vojakov Assadovej armády získali množstvo zbraní. Týchto zajatcov pravidelne predvádzali a následne verejne popravili. Daeš ich zvykol zhromaždiť vo veľkých skupinách. Zoradili ich na ulici a popravili. Cieľom bolo zasiať medzi ľudí čo najviac strachu, aby sa nikto neodvážil pochybovať o ich moci a nadvláde.